

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS PARAMOS DAUGIABUČIAMS
NAMAMS ATNAUJINTI (MODERNIZUOTI)
ĮSTATYMO NR. I-2455 3 STRAIPSNIO PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai:

Lietuvos Respublikos valstybės paramos daugiabučiams namams atnaujinti (modernizuoti) įstatymo Nr. I-2455 3 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Įstatymo projektas) pagrindinis tikslas – įtvirtinti nuostatą, numatančią, kad valstybės parama daugiabučio namo butų ir kitų patalpų savininkams, įgyvendinantiems projektus pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintą Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programą ar ją atitinkančias savivaldybių programas, būtų teikiama, jeigu daugiabučio namo atnaujinimo (modernizavimo) projektas atitiktų ne tik atitinkamus energetinio efektyvumo reikalavimus, bet ir Lietuvos Respublikos architektūros įstatyme Nr. XIII-425 (toliau – Architektūros įstatymas) nurodytus architektūros kokybės kriterijus. Taip pat, siekiama įpareigoti savivaldybes, vadovaujantis Architektūros įstatymu, nustatyti konkrečias daugiabučio namo atnaujinimo (modernizavimo) projektams taikytinas priemones ir reikalavimus, kurie būtų aptariami Regioninėje architektūros taryboje, atsižvelgiant į jų teritorijoje esančių daugiabučių namų, jų grupių, kvartalų specifiką, esamą būklę bei įtvirtinti privalomumą pagrįsti kiekvieno projekto atitiktį šiems reikalavimams ir priemonėms.

Šiuo metu Lietuvos Respublikos valstybės paramos daugiabučiams namams atnaujinti (modernizuoti) įstatyme Nr. I-2455 (toliau – Valstybės paramos daugiabučiams įstatymas) įtvirtinta, kad valstybės parama daugiabučio namo butų ir kitų patalpų savininkams teikiama tuo atveju, kai atitinkamai padidinamas statinio energetinis efektyvumas. Toks teisinis reguliavimas suponuoja prielaidą, kad atnaujinant (modernizuojant) daugiabutį namą, kiti aspektai, tokie kaip architektūros raiška, tvarumo sprendimai, vertinami kaip mažiau svarbūs, o dėl to renovacija suteikia mažiau pridėtinės vertės, pastatai netampa pakankamai patrauklūs siekiant pritraukti naujus gyventojus, investicijos į renovaciją gali nepasiteisinti bei neatsipirkti.

Architektūros įstatymo 11 straipsnyje įtvirtinti tokie architektūros kokybės kriterijai: (1) urbanistinis integralumas; (2) atitiktis darnaus vystymosi principui; (3) statybos ir kuriamos aplinkos kokybė, ilgaamžiškumas; (4) inovatyvumas; (5) nekilnojamojo kultūros paveldo išsaugojimas; (6) universalus dizaino principų taikymas; (7) vientisa architektūrinė idėja; (8) funkcionalios pastato struktūros kūrimas; (9) estetika; (10) sprendimų racionalumas, įvertinus statinio projektavimo ir projekto realizavimo kainos santykio optimalumą. Tačiau susiduriama su problema, kad tokių įtvirtintų architektūros kokybės kriterijų įvardijimas yra gana abstraktus, todėl, dažnu atveju, atnaujinant (modernizuojant) pastatus, suprojektuotus sovietiniu laikotarpiu, architektūros kokybės kriterijai netaikomi ar taikomi tik iš dalies. Todėl po renovacijos proceso dažnai susiduriama su chaotišku urbanistiniu ir architektūriniu miesto veidu, kai šalia esantys pastatai architektūriškai nedera, dingsta kvartalų visumiškumo ir integralumo pojūtis.

Savivaldybės, atsižvelgdamos į savo miesto statinių ir vietos specifiką, turėtų suformuluoti ir kelti bent minimalius, konkrečius reikalavimus atnaujinamų (modernizuojamų) pastatų vizualinei raiškai, universalus dizaino, tvarumo sprendiniams. Pavyzdžiui, atsižvelgiant į vietą mieste, mikrorajoną ir tai, pagal kokius pirminius projektus yra pastatyti pastatai, patvirtinti jiems taikytinas atnaujinimo (modernizavimo) priemonės, tokias kaip tam tikrų originalių architektūros bruožų ar detalių išsaugojimas, reikalavimai medžiaginiams ir/ar spalviniams sprendiniams, angų ir detalių išorinių matmenų ar apdailos keitimo principai, pagal galimybes – pritaikymas neįgalųjų judėjimui ar, esant poreikiui, komercinei veiklai.

Pagal kompetencijas tokių Įstatymo projekte numatytų specialiųjų taisyklių (reikalavimų) parengimas turėtų būti deleguojamas savivaldybės vyriausiajam architektui. Tačiau kai kuriose mažesnėse savivaldybėse šios pareigybės funkcijas gali atlikti nepakankamai atitinkamos architekto patirties ar kitas kompetencijas turintis tarnautojas. Atsižvelgiant į tai, įstatyme numatomas specialiųjų taisyklių aptarimas Regioninėje architektūros taryboje užtikrintų visapusišką ir sklandų reikalavimų pastatų renovacijos kokybei diegimą bei padėtų išlaikyti sistemiskumą tarp skirtingų savivaldybių tvirtinamų taisyklių.

Pabrėžtina, kad renovacijos kokybė yra itin svarbus dėmuo Europos Sąjungos renovacijos strategijoje. Pavyzdžiui, 2018 m. Europos kultūros ministrai ir suinteresuotieji subjektai priėmė Davoso deklaraciją „Siekis sukurti kokybišką statybos kultūrą („Baukultur“) Europoje“¹ (toliau – Deklaracija). Deklaracijoje teigiama, kad užstatytos aplinkos projektavimas, ryšiai tarp objektų ir jų užstatytos ir natūralios aplinkos, erdvės darna, mastas, medžiagiškumas – visi šie veiksniai tiesiogiai veikia visų žmonių gyvenimo kokybę. Taip pat, 2021 m. Europos Komisija patvirtino „Naujojo Europinio Bauhauso“ komunikatą², kuriuo kviečiama sukurti naujus tvarios, kokybiškos, estetiškos statybos ir renovacijos principus. Kol kvartalinė renovacija Lietuvoje yra sustojusi dėl sudėtingo sprendimų priėmimo proceso, šis Įstatymo projektu siūlomas reikalavimas savivaldybėms pasitvirtinti minimalius architektūros kokybės daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) principus būtų konkretus žingsnis įgyvendinant šiuos europinius tikslus.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai:

Įstatymo projektą inicijavo Seimo narys Kasparas Adomaitis.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai:

Šiuo metu Valstybės paramos daugiabučiams įstatymo 3 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad „Valstybės parama daugiabučio namo butų ir kitų patalpų savininkams, įgyvendinantiems atnaujinimo projektus pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintą Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programą ar ją atitinkančias savivaldybių programas, teikiama, jeigu pagal atnaujinimo projekte numatytas priemonės pasiekama ne mažesnė kaip C pastato energinio naudingumo klasė, nustatoma pagal Statybos įstatymą įgyvendinančius statybos techninius reglamentus, ir skaičiuojamosios šiluminės energijos sąnaudos įgyvendinus atnaujinimo projektą sumažinamos ne mažiau kaip 40 procentų, palyginti su skaičiuojamosiomis šiluminės energijos sąnaudomis iki atnaujinimo projekto įgyvendinimo. Jeigu atnaujinamas daugiabutis, kuriam pagal Statybos įstatymą minimalūs privalomi pastatų energinio naudingumo reikalavimai nenustatomi, valstybės parama pagal šį įstatymą teikiama, jeigu skaičiuojamosios šiluminės energijos sąnaudos sumažinamos ne mažiau kaip 25 procentais, palyginti su skaičiuojamosiomis šiluminės energijos sąnaudomis iki atnaujinimo projekto įgyvendinimo.[...]“.

Valstybės paramos daugiabučiams įstatyme nėra reglamentuojama, kad teikiant valstybės paramą daugiabučio namo butų ir kitų patalpų savininkams, įgyvendinantiems atnaujinimo projektus pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintą Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programą ar ją atitinkančias savivaldybių programas, viena iš būtinųjų sąlygų yra, kad daugiabučio namo atnaujinimo (modernizavimo) projektas atitiktų Architektūros įstatymo 11 straipsnyje nustatytus architektūros kokybės kriterijus, kuriuos, atsižvelgiant į vietos bei statinio tipo specifiką, specialiomis taisyklėmis (reikalavimais), po aptarimo Regioninėje architektūros taryboje, tvirtina savivaldybės taryba.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama:

Įstatymo projektu siūloma pakeisti Valstybės paramos daugiabučiams įstatymo 3 straipsnio 1 dalį ir įtvirtinti nuostatą, kad valstybės parama daugiabučio namo butų ir kitų patalpų savininkams, įgyvendinantiems projektus pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintą Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programą ar ją atitinkančias savivaldybių programas, būtų teikiama tuo atveju, jeigu kartu su kitomis būtinosiomis sąlygomis numatytomis minimame įstatyme, būtų atitinkama ir sąlyga, numatanti, kad daugiabučio namo atnaujinimo (modernizavimo) architektūriniai sprendiniai atitinka Architektūros įstatymo 11 straipsnyje apibrėžtus architektūros kokybės kriterijus, kuriuos, atsižvelgiant į vietos bei statinio tipo specifiką, specialiomis taisyklėmis (reikalavimais), po aptarimo Regioninėje architektūros

¹ <https://davosdeclaration2018.ch/en/dd/nav/index/davos-declaration>

² [https://new-european-bauhaus.europa.eu/system/files/2021-09/COM\(2021\)_573_EN_ACT.pdf](https://new-european-bauhaus.europa.eu/system/files/2021-09/COM(2021)_573_EN_ACT.pdf)

taryboje, tvirtina savivaldybių tarybos.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta:

Priėmus Įstatymo projekte siūlomus pakeitimus numatomas teigiamas poveikis miesto kraštovaizdžiui, urbanistinei ir architektūrinei raiškai, gyventojams bei atnaujintų (modernizuotų) daugiabučių namų butų ir kitų patalpų savininkams.

Priėmus Įstatymo projekte siūlomus pakeitimus, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai:

Priėmus Įstatymo projektu siūlomus pakeitimus, pasekmių korupcijai ir kriminogeninei situacijai neturėtų būti.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai:

Įstatymo projekte nustatyti reikalavimai neturės įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams:

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams. Įstatymo projektu siūlomomis nuostatomis būtų prisidedama prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. rugsėjo 11 d. nutarimu Nr. 1160 (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. rugsėjo 16 d. nutarimo Nr. 1247 redakcija) patvirtintos Nacionalinės darnaus vystymosi strategijos ilgalaikių tikslų – užtikrinti tolygų šalies teritorinį vystymąsi, palankias socialinio ir ekonominio vystymosi sąlygas, gerą aplinkos kokybę visoje Lietuvos teritorijoje. Be to, būtų prisidedama prie Jungtinių Tautų 70-ojoje sesijoje 2015 m. rugsėjo 25 d. priimtoje Generalinės Asamblėjos rezoliucijoje „Keiskime mūsų pasaulį: Darnaus vystymosi darbotvarkė iki 2030 metų“³ nustatytų tikslų – pasiekti, kad miestai ir gyvenvietės taptų įtraukūs, saugūs, atsparūs ir darnūs, t. y. iki 2030 metų didinti įtraukią ir darnią urbanizaciją bei visų dalyvavimu pagrįsto, kompleksinio ir darnaus gyvenviečių planavimo ir valdymo gebėjimus visose šalyse, didinti pastangas apsaugoti ir išsaugoti pasaulio kultūros ir gamtos paveldą.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios:

Priėmus Įstatymo projektą reikės priimti naujus teisės aktus. Kiekvienos savivaldybės taryba turės patvirtinti specialiąsias taisykles, įtvirtinančias architektūros kokybės kriterijus, atsižvelgiant į vietos bei statinio tipo specifiką, kurie bus suderinti su Regionine architektūros taryba. Priėmus Įstatymo projektą keisti ar pripažinti netekusiais galios kitų teisės aktų nereikės.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka:

Įstatymo projektas parengtas laikantis nustatytų reikalavimų.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas bei Europos Sąjungos dokumentus:

³ https://osp.stat.gov.lt/documents/10180/483818/darbotvarke_DVR.pdf

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir ES dokumentus.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti:

Priėmus Įstatymo projektą reikės priimti naujus teisės aktus. Kiekvienos savivaldybės taryba turės patvirtinti specialiąsias taisykles, įtvirtinančias architektūros kokybės kriterijus, atsižvelgiant į vietos bei statinio tipo specifiką, kurios bus suderintos su Regionine architektūros taryba.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais):

Įstatymo projektui įgyvendinti nereikės papildomų lėšų iš valstybės biudžeto.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados:

Nėra.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis:

„Atnaujinimas (modernizavimas)“, „daugiabutis namas“, „renovacija“, „architektūra“, „valstybės parama“, „Baukultur“, „statybos kultūra“ ir t.t.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai:

Nėra.

Teikia
Seimo nariai